

Remisserna: **Högre utbildning i utveckling. Bolognaprocessen i svensk belysning** (Ds 2004:2) och **En ny doktorsutbildning** (SOU 2004:27)

Sveriges universitets- och högskoleförbund har genom remiss beretts möjlighet att kommentera de två rapporterna ”*Högre utbildning i utveckling. Bolognaprocessen i svensk belysning*” (HUIU) och ”*En ny doktorsutbildning*” (ENDO). Eftersom det finns betydelsefulla överlapp mellan dem, har vi valt att avge ett samlat yttrande över båda rapporterna. Beslut om att avge yttrandet har fattats av förbundets styrelse vid dess sammanträde den 11 juni 2004. Ärendet har beretts av en arbetsgrupp¹ inom förbundet. Synpunkterna har också diskuterats vid ett seminarium den 19 maj i vilket deltog representanter för 38 lärosäten, Vetenskapsrådet, Högskoleverket och Sveriges Förenade Studentkårer

Förbundets svar koncentrerar sig på några övergripande frågor:

1. Progressionen mellan olika utbildningsnivåer och dess spegling i målbeskrivningar, nivåindelning av alla kurser, yrkesexamina samt övergång mellan olika nivåer
2. Masterexamens längd
3. Krav på yrkesexamina. Avskaffande av högskoleexamen
4. Krav på självständigt arbete för generella utbildningar och yrkesutbildningar
5. Examensrätten för masterexamen och doktorsexamen
6. Rådigheten över examensbenämningar
7. Poäng- och betygssystem. Eventuellt alternativ till ECTS
8. Joint degrees
9. Doktorsutbildningens längd och tillträdet till denna samt den särskilda frågan om forskarutbildning i kombination med yrkesutbildning (läkare, lärare och ingenjör). Licentiatexamens framtid
10. Antagningsprocess till doktorsutbildningen
11. Avtal rörande forskarutbildning – skydd för doktoranden
12. Finansiering av doktorsutbildningen inklusive forskarskolor
13. Krav på handledare
14. Forskarskolor
15. Behov av Doktorsanställning. Förslag om alternativ benämning. Finansiering
16. Internationella kontakter – finansiering av
17. Genomförandetidpunkt och övergångsregler

¹ Arbetsgruppen har bestått av Inge-Bert Täljedal, Umeå universitet (ordförande), Kåre Bremer (Stockholms universitet), John Fürstenbach, Kungl Musikhögskolan i Stockholm, Cecilia Gagné, Lunds universitet, Lars Haikola, Blekinge tekniska högskola, Kerstin Norén, Göteborgs universitet, Gunnel Petersson, Mälardalens högskola, Jörgen Sjöberg, Chalmers tekniska högskola, Gabriella Åhmansson, Högskolan i Gävle. Därutöver har Bengt Karlsson och Lars Eriksson, SUHF:s kansli deltagit i beredningen.

Inledningsvis vill vi framhålla det positiva i att ha fått tillgång till två utredningar med fokus på olika delar i utbildningssystemet som utgångspunkt för en genomgripande diskussion av detta i ett svenskt och internationellt perspektiv. Det hade i sig varit enklare för diskussionen om utredningarna kommit till samma resultat, men olikheterna har samtidigt inneburit att diskussionen vidgats och blivit mer förutsättningslös. Vi uppskattar ENDO:s förutsättningslösa genomgång av behovet av forskarutbildade och deras relevanta färdigheter, liksom HUIU:s genomgång av förutsättningarna för Bologna-processen och de svenska utbildningarna i ett europeiskt perspektiv.

Utredningarna belyser svensk utbildning i ett internationellt perspektiv i syfte att bl.a. öka rörligheten. Vi förstår det anlagda europeiska perspektivet men vill framhålla att rörligheten är angelägen även mot andra delar av världen.

Vi vill också framhålla att de föreslagna reformerna med de angivna ambitionerna, som vi alltså till övervägande del stöder, kommer att ha ekonomiska konsekvenser, t.ex. för den förändrade forskarutbildningen enligt ENDO. Förbundet vill med skärpa framhålla att det inte kommer att gå att hantera dessa förändringar inom befintliga resurser och att ett genomförande utan adekvat resursanpassning innebär att färre personer kommer att kunna antas till utbildningar på olika nivåer. Vi stöder således helhjärtat de beskrivningar om medelsbehov i samband med en reform som utredningen redovisar. Dessutom kommer självfallet antalet platser i grundutbildningen att behöva ses över om den tvååriga masterutbildningen införs. Vi har svårt att skatta om fler personer än idag då kommer att stanna vid en treårig utbildning och om det därmed bereds plats för fler personer i längre masterutbildning, men är tveksamma till att så skulle bli fallet.

De genomgripande förändringar i forskarutbildningen och dess finansiering som föreslås i ENDO kommer sannolikt att få ett antal konsekvenser som inte är analyserade. Det rör t.ex. effekterna på forskningssystemet och den totala forskningsvolymen som sådant vid en föreslagna ökad satsning på seniora forskares verksamhet och ett ökat direkt ansvarstagande från staten för doktorandernas finansiering, eventuella förändringar i balansen mellan vetenskapsområden som konsekvens av ändrad finansiering, externa finansiärers villighet att bidra i den nya strukturen, osv. Sådana analyser hade varit välkomna, men förbundet inser svårigheterna för utredaren att på tillgänglig tid genomföra en omfattande analys av dessa och liknande frågor.

Slutligen har vi den övergripande synpunkten att de konstnärliga utbildningarna inte tagits med i resonemangen och förslagen till ny lag-/förordningstext. Ytterligare en genomgång bör göras innan proposition läggs i frågan. I vårt svar skall "vetenskap" tolkas som innefattande även konstnärligt utvecklingsarbete.

1. Progressionen mellan olika utbildningsnivåer och dess spegling i målbeskrivningar, nivåindelning av kurser, yrkesexamina samt övergång mellan olika nivåer

Ett central grund för Bologna-processens genomförande är indelningen i utbildningsnivåer mellan vilka det skall finnas en progression. De förslag till målbeskrivningar som presenteras är en tydlig och bra illustration till detta. Vi är emellertid tveksamma till om målen för doktorsutbildning uttrycker tillräcklig progression i relation till dem som föreslås för en master (80 poäng) vad avser förmågan att bedriva och kommunicera forskning och anser att

de bör ses över. Inom sektorn har diskuterats om ”förmåga att bedriva självständig forskning” skall skrivas in i målen. Förbundet instämmer i att man vid doktorsexamen efter tre års doktorsutbildning knappast kan ha nått den mognad som krävs för en helt självständig och kreativ forskning men att det tydligare bör framgå att man efter doktorsstudierna nått längre än att bara medverka i forskning som anges för masternivån. Samtidigt vill vi framhålla att de mål som för övrigt anges skall vara uppnådda vid doktorsexamen antyder en ansevärd mognadsgrad som möjligen kan vara svåra att nå efter den kortare doktorsutbildningen. Det är angeläget att utbildningstiden inte understiger sammanlagt 8 år för att dessa mål skall nås.

Förbundet anser att frågan i vilken kontext som progressionen avses inte är fullständigt beskriven. Vid förbundets diskussioner om behovet att nivåmärka samtliga kurser har det framkommit att det finns olika uppfattningar. Inom ett utbildningsprogram eller kurspaket är det relativt lätt att beskriva progressionen vad avser individens kunskapsstillväxt. Det behöver då inte betyda att varje enskild kurs är mer avancerad inom sitt ämne än alla som lästs på den grundläggande nivån i andra ämnen, men att den tillför något som fördjupar individens kunskapsmassa. En kurs som i ett visst programs sammanhang bedöms vara på avancerad nivå behöver alltså inte för alla studenter vara det. Högre grad av tvärvetenskaplighet är exempelvis en möjlig progression. Svårigheterna infinner sig för personer som vill använda fristående kurser för att komponera sin utbildning, dvs inte följer ett program. Förbundet ser det som angeläget att värna denna relativt stora grupp studenter som inte alltid primärt har en viss examen som mål. En nivåangivelse kan dock indirekt anges genom fordringarna för tillträde till en viss kurs och genom att kravet på examensarbete i praktiken innebär bakgrundskunskaper som gör diskussioner om progression meningsfull. Svårigheterna att i lagtext beskriva progressionen och vad som utmärker studier på avancerad nivå, får alltså inte åsidosätta motivet att säkerställa progressionen för individen t.ex. genom krav på relaterade examensarbeten och kurser till examensmålen.

Förbundet är inte främmande för att högre (mer avancerade) krav ställs på en person som vill tillgodoräkna en kurs på avancerad nivå, och som kan nyttja sin genom grundläggande kurser uppnådda kunskapsnivå för att komma längre i den aktuella kursen. Det är angeläget att inte trivialisera kunskapen utan för varje individ avgöra om kursen leder närmare målen som är formulerade för examen på den aktuella nivån.

Det är inte uppenbart att varje kurs därmed måste ha en absolut nivåangivelse. Vi förordar att kursens betydelse i den kontext som programmet eller kurspaketet utgör blir styrande. Vi noterar också att enligt ECTS-handboken kan en kurs anges finnas på flera nivåer.

Förbundet stöder varmt förslaget att man inte skall behöva kunna visa en avlagd examen för övergång till nästa nivå. Emellertid tror vi att det ligger en risk i skrivningen att ”man har fullgjorda kursfordringar för examen”. Då måste en bedömning av i princip samma slag som för examen göras. Gör man en snabb (mindre noggrann) bedömning av någons meriter och medger tillträde till nästa nivå och det senare visar sig att vid en noggrannare granskning fordringarna inte var uppfyllda uppstår problem. Kanske kan man komma runt detta genom en generellare skrivning av typen att det krävs 180 ECTS-poäng, inkluderande ett fullgjort examensarbete om 30 poäng (eller dyligt). Vid ansökan i april för antagning till höstterminen bör man kunna anta vederbörande ”under förutsättning att” uppfyllda fordringar kan redovisas senast ett visst datum. Motsvarande behov finns för bedömning av ansökningar från personer från annat lärosäte, svenskt eller utländskt.

För tillträdet till forskarutbildning och i synnerhet en treårig sådan krävs en mer noggrann genomgång av att studierna på den avancerade nivån har ett för den tänkta utbildningen lämpligt innehåll av forskningsförberedande kurser för att doktorsutbildningen skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Det bör kunna ske genom tydliga tillträdesregler, generellt utformade på lärosätetsnivå och anpassade till den aktuella doktorandanställningen. Samtidigt vill vi förorda att dessa tillträdesregler inte automatiskt kopplas till masterutbildning på det egna lärosätet utan att de ges mer generellt utseende för att inte hindra rörligheten mellan lärosäten mellan de olika nivåerna.

2. Masterexamens längd och innehåll

Vi finner att övertygande argument finns för en införa endast den tvååriga masterutbildningen, dvs vi avvisar en ettårig masterutbildning. Vi tror det vore förvirrande och därmed skadligt för svensk utbildning om en otydlighet kvarstår vad gäller svensk masterutbildnings nivå. I utredningen (HUIU) anføres utan djupare beskrivning att det finns ett nationellt behov för en ettårig magister. Vi har inte funnit detta argument övertygande. Vi är medvetna om att flera lärosäten förordar också en ettårig påbyggnadsutbildning och att sektorn därför i denna fråga inte är helt enad. Det finns dock enighet om att den ettåriga utbildningen, om en sådan startas, inte skall kallas master. I stället har föreslagits att benämningen magister (eng: advanced bachelor) kan brukas. Mot detta kan invändas det inte alldeles lyckade att i harmoniseringen av den svenska examensstrukturen införa en examen (nivå) som saknar egentlig motsvarighet i övriga Europa. Många anser att det inte är nödvändigt att deltagande i en utbildning på avancerad nivå med nödvändighet måste resultera i en examen om inte ett visst mått uppnåtts. Den som läser vidare efter en kandidatexamen, men inte anser sig för sitt kommande värv behöva mer än ett år därutöver har alla möjligheter att få sina meriter dokumenterade i ett intyg.

Vi stöder förslaget att en masterexamen måste innehålla ett relativt omfattande examensarbete. Det är, som vi nämnt ovan, ett utmärkt sätt att garantera den fördjupning som karakteriserar den avancerade nivån. Huruvida det är nödvändigt att kräva vissa poängtal för detta eller om det kan hanteras i form av mål- och nivåbeskrivningar för utbildningen är inte helt klart. Vi menar att det bör finnas stort utrymme för lärosätet att formulera de detaljerade kraven. Vi delar utredningens uppfattning att examensarbetet inte med nödvändighet behöver resultera i en uppsats, utan att andra former kan användas.

En övergång till en tvåårig masterutbildning innebär att studiemedelssystemet måste ses över. Detta gäller såväl antalet veckor man kan erhålla studiemedel som att bidragsdelen på något sätt kan modifieras för att stimulera mindre bemedlade personer att även fortsätta studierna ett femte år och därefter fortsätta till forskarutbildning.

3. Yrkesexamina, högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen

Förbundet anser att de kriterier som ställts upp för vilka utbildningar som skall resultera i en yrkesexamen är rimliga. Flera av dagens yrkesutbildningar blir en återvändsgränd för studenten och därför är det angeläget att det finns särskilda skäl varje yrkesexamen. Vi är övertygade om att de lärosäten som funnit skäl behålla en viss yrkesexamen kommer att argumentera för dessa i sina respektive svar och avstår från att diskutera enskilda examina.

En anpassning till nivåerna för de generella examina bör eftersträvas för att så långt som möjligt göra dessa examina förståeliga och jämförbara internationellt. En betydande del av detta arbete bör kunna ske genom på internationella jämförelser för respektive yrkesexamen.

Den nuvarande högskoleexamen bör avskaffas.

Beträffande yrkeshögskoleexamen vill förbundet understryka betydelsen för studenterna av att utbildningen kan ge en grund för fortsatta studier. Benämningen yrkeshögskoleexamen är olycklig eftersom den antyder att det inom lärosätena och det svenska utbildningssystemet finns en särskild yrkeshögskola. En ändrad benämning av denna examen till, exempelvis, högskoleexamen borde övervägas.

Se vidare under punkterna 4 och 9.

4. Krav på självständigt arbete för generella utbildningar och yrkesutbildningar

Förbundet stöder förslaget om krav på självständigt arbete för alla utbildningar över viss nivå. Se vidare vad som anförs under punkt 1 angående former.

5. Examensrätten för masterexamen och doktorsexamen

Vi stöder förslaget att rätten att utfärda doktorsexamen kan avse mindre områden än dagens vetenskapsområden. Det är dock viktigt att områdena har en sådan bredd och närhet att ett kvalitetsmässigt tillfredsställande kollegialt samspel kan komma till stånd för normbildningen på området. Förutsättningarna för prövning och tilldelning av examensrätt utan vetenskapsområde bör utredas ytterligare. Forskarskolor och samverkan mellan lärosäten och fakulteter kan bidra till att motverka riskerna i detta avseende för vetenskapsområdesöverskridande eller snävare definierade områden.

För lärosäten utan aktuellt vetenskapsområde innebär förslaget i promemorian HUIU att rätten att utfärda en högre generell examen än grundexamen skulle dras in för prövning. Vi ser med viss oro på hur denna prövning skall kunna genomföras på ett snabbt och kvalitetsmässigt noggrant sätt. Eftersom det finns studenter i systemet så är varje tidsutdräkt av en sådan eventuell prövning olycklig. Det kan övervägas om man inte i stället bör vara tillåtande i den meningen att lärosätenas rätt att utfärda magisterexamen kan överföras till en rätt att utfärda masterexamen tills HSV finner det påkallat att dra in den rätten. Detta är särskilt angeläget om det i enlighet med vårt förslag inte finns en ett-årig master.

6. Rådigheten över examensbenämningar

Förbundet har inget att erinra mot förslaget att HSV skulle bestämma den svenska och engelska examensbenämningen och att för- och efterled lämnas till respektive lärosäte. Förbundet är berett att även framledes medverka till viss harmonisering av använda benämningar.

7. Poäng- och betygssystem. Eventuellt alternativ till ECTS

Vi förordar att man antingen använder ECTS-systemet i dess generella definition fullt ut eller inte alls. Vi ser inte någon fördel att ha ett system som i Sverige kallas ECTS men som inte har samma konstruktion som övriga länders system med samma namn.

Den i utredningen föreslagna frivilligheten att använda ECTS-systemets omdömen är en chimär. Eftersom studenterna har rätt att få omdömen enligt den skalan, måste analysen vara gjord på förhand av vilka mål som skall ha uppnåtts för respektive betygssteg. Existerar

kriterierna vid examinationstillfället bör det vara möjligt för studenten att efteranmäla att man önskar ett sådant betyg.

Vi har tagit intryck av diskussionerna bland lärosäten med konstnärlig utbildning att det för dessa utbildningar är svårt med de pedagogiska motiveringarna för den sjugradiga skalan i relation till verksamhetens art. Även för vissa moment bland professionsutbildningarna har rapporterats svårigheter med en flergradig skala.

8. Joint degrees

Förbundet stöder varmt ambitionerna att kunna erbjuda joint degrees på master- och doktorsutbildningsnivå. Arbetet med att undanröja de legala hindren bör bedrivas med stor skyndsamt.

9. Doktorsutbildningens längd och tillträdet till denna samt den särskilda frågan om forskarutbildning i kombination med yrkesutbildning (läkare, lärare och ingenjör). Licentiatexamens framtid

I båda de aktuella rapporterna talas om behovet doktorsutbildade även utanför akademien och att dessa behov måste få påverka utbildningens innehåll och mål. Vi har stor förståelse för dessa önskemål men konstaterar att den svenska forskarutbildningen står sig väl i internationell konkurrens och att någon sänkning av kvalitén på doktorsutbildningen inte får ske. Vår ståndpunkt är att så heller inte behöver ske om förslaget antas fullt ut dvs möjlighet till vidaremeritering i form av den föreslagna doktorsbefattningen genomförs för ett tillräckligt antal individer.

Den allmänna behörigheten för tillträde till forskarutbildning föreslås i ett slag öka från en treårig till en fyra- eller femårig utbildning. Frågan om doktorsutbildnings längd är inte bara intimt förbunden med masterexamens längd och vad som kan tillgodoräknas utan också till frågan om vilka meriteringsmöjligheter som följer efter utbildningstiden. För en forskarkarriär inom akademien bedömer vi det som otillräckligt att enbart ha en treårig utbildning utan förutsätter också möjligheterna till en påbyggnad av t.ex. den modell som en doktorsanställning enligt förslaget skulle ge. Vi menar också att kurser från en tvåårig master endast i undantagsfall bör inräknas i poängtal för en treårig forskarutbildning. En förkortning som innebär att utbildningen totalt är kortare än 8 år ser vi inte som möjlig för den typiske doktoranden. Vår tillstyrkan av en treårig doktorsutbildning baseras på att det går att genomföra en tvåårig mastersutbildning.

För internationell trovärdighet för svensk doktorsutbildning bedömer vi det alltså som nödvändigt att ha en sammanlagd utbildning om minst 8 år. Olika yrkesexamina kräver olika långa utbildningar. På samma sätt som det finns mer eller mindre uttalade internationella standarder för innehåll och omfattning för yrkesutbildningar bör deras anknytning till forskarutbildning diskuteras i ett internationellt sammanhang. Förbundet är övertygat om att lärosäten med de aktuella utbildningarna på sitt program (exempelvis lärare, ingenjör, läkare, jurist etc) kommer att diskutera dessa frågor i sina svar.

Förbundet vill dock framhålla att det är angeläget att olika yrkesutbildningar ges sådan struktur vid de olika lärosätena så att inte övergångar mellan dem efter t.ex. 3 år omöjliggörs.

Förbundet vill för sin del endast framhålla att det inte är självklart att samma krav för antagning från en yrkesutbildning skall gälla som från en generell utbildning. Vi finner det angeläget att möjligheterna att gå från en yrkesutbildning, t.ex. civilingenjörsutbildning till forskarutbildning blir tydlig. Med förslaget att det kravet för tillträde till forskarutbildning är en två-årig master skulle dagens civilingenjörsutbildning inte längre vara tillräcklig för tillträde till doktorsutbildningen. För läkarutbildningens del finns å andra sidan behovet att kunna anta forskarstuderande före avlagd läkarexamen, relativt ofta efter fyra års grundutbildning. Någon naturlig motsvarighet till masterexamen finns inte inom läkarprogrammet. Ett ytterligare exempel på denna problematik är lärarutbildningen. Som redan dessa få exempel visar finns ett klart behov av ytterligare utredning av hur doktorsutbildningen på bästa sätt ska anknytas till olika professionsutbildningar.

För tillträdeskrav, se även punkt 1.

Behovet av en lic-examen med en treårig doktorsutbildning i framtiden ser vi som mindre angelägen och anser att denna examen, som saknar internationella motsvarigheter i Bolognastrukturen relativt snabbt bör utmönstras.

10. Formalisering av antagningsprocess till doktorsutbildningen

Förbundet stöder kraven på transparens när det gäller utannonsering och antagning av doktorander. Vi stöder de ambitioner som redovisas för att stärka rättssäkerheten för dem som studerar i forskarutbildningen och att förbättrade arbets- och anställningsförhållanden för doktoranden. Likaså tilltalas SUHF av att jämställdhet och internationalisering genomsyrar förslagen i ENDO som styrande kvalitetsaspekter i forskarutbildningen. Förbättrad information om forskarutbildningen är en självklar ambition som förbundet stöder.

11. Avtal rörande forskarutbildning – skydd för doktoranden

Förbundet stöder förslaget om att mallar för avtal mellan lärosäten tas fram för reglering av ansvaret och åtaganden mellan berörda lärosäten när forskarutbildningen bedrivs vid annat lärosäte än doktorandens och SUHF är villigt att arbeta med denna fråga. Vi menar att det skall vara mallar för överenskommelser lärosätena emellan och inte ett nationellt fixerat regelverk. Detta gäller också deltagande i forskarskolor med flera deltagande lärosäten. Det är, enligt vår bedömning, viktigt för doktorandens trygghet att villkoren för utbildningen är avtalade och klara när utbildningen börjar.

Förbundet är också villigt att arbeta med utveckling av enkla mallar för de individuella studieplanerna. Vi stöder förslaget att den tänkta finansieringen av individens doktorsutbildning skall framgå av den individuella studieplanen. Vi vill också utveckla den så att internationaliseringssträvandena blir synliga på individnivå. Vi anser att de individuella studieplanerna har en viktig roll att fylla, inte minst för doktoranden, och beklagar att användningen av dem ibland inte fungerar som lagstiftaren tänkt och studenten haft anledning att förvänta sig. Vi stöder också att ett diploma supplement skall åtfölja examensbevis för doktorsexamen.

12. Finansiering av doktorsutbildningen inklusive forskarskolor

Vi stöder en övergång till ett större statligt ansvarstagande för finansieringen av doktorsutbildningen. Det är ett steg i rätt riktning. Vi ser också positivt på förslaget konsekvens att seniora forskare skulle kunna öka sina forskningsinsatser. Enligt förslaget skall 75 % av resursbehovet täckas i form av direkta bidrag till lärosätets forskningsbudget. 25 % skall därmed komma från annan källa. Man kan ifrågasätta varför inte staten helt skall ersätta de doktorsutbildningar som man kräver i uppdraget.

Vi ser positivt på möjligheterna att erbjuda forskarutbildning mot avgift. Samma typ av begränsningar bör dock gälla som för uppdragsutbildning i grundutbildningen, nämligen att det inte får innebära kvalitetsförsämringar för de studenter som antagits på ordinarie vägar.

Vi tror, i likhet med forskarutbildningskommittén, att det är svårt att uppnå en fördubbling av dagens forskarutbildningsvolym av såväl personella som andra resursskäl inom en överblickbar tidsrymd.

13. Krav på handledare

Vi instämmer i förslaget på att det skall finnas en biträdande handledare för varje doktorand. Vidare stöder vi kraven på ändamålsenlig utbildning för huvudhandledarna. Handledaren har en central betydelse för doktoranden under utbildningstiden och god (etiskt medveten och effektiv) handledning har stor betydelse för utbildningens kvalitet. Så långt som möjligt skall det finnas möjlighet att, om man så önskar, få en kvinnlig handledare.

14. Forskarskolor

Vi tror att forskarskolor kan vara en bra organisationsform för delar av doktorsutbildningen av de skäl som forskarutbildningskommittén framför. Vi vill dock framhålla att det är angeläget att initiativen att starta forskarskolor på vissa teman är lokalt förankrade och inte tillkommer genom centrala initiativ. Andra dimensioner för forskarskolornas samarbeten bör utvecklas, i synnerhet om kursdelen i doktorsutbildningen minskar.

15. Behov av Doktorsanställning. Förslag om alternativ benämning. Finansiering

Vi stöder inrättande av doktorsanställning. Om man inför en treårig doktorsutbildning är det nödvändigt att en reguljär postdoktoral anställning av föreslagen typ kan bli av. Emellertid har vi tveksamheter till benämningen som sådan och skulle föredra en benämning som inte samtidigt är så kopplad till kompetensnivå (doktor som utbildning eller som anställning – eller båda) och den stora risken för sammanblandning med doktorandanställning. Ett förslag kan vara forskardoktor, som postdoktor översätts med i Finland.

Dessa befattningar bör, på samma sätt som utbildningsbidrag och doktorandtjänst, kunna förlängas för särskilda skäl, t.ex. vid sjukdom, föräldraledighet, militärtjänst osv.

Vi finner det angeläget att lärosätena i mycket hög grad får egen tillgång till de medel som förutsätts tillföras för denna typ av anställning men att VR och VINNOVA också kan

disponera en del medel för att underlätta mobilitet och samverkan. Det är angeläget att befattningarna finns till hands löpande så att det inte uppstår luckor och osäkerheter om den nyblivne doktors möjligheter att fortsätta sin meritering.

Vi vill också påpeka det självklara: Skall reformen få någon betydelse för meriteringsmöjligheterna och därmed de angelägna rekryteringsbehoven för lärosätena själva krävs ett relativt stort antal anställningar på denna nya befattning. Formerna för användningen av befattningen kan bli ett viktigt inslag i jämställdhetsarbetet och ambitionen att kvinnor i högre utsträckning än idag skall fortsätta sin meritering efter doktorsexamen. Utredningen föreslår 500 två-åriga befattningar, vilket skulle innebära 250 nyanställningar per år. Det motsvarar 10 % av dem som examineras varje år. Vår bedömning är att detta är ett för lågt antal för att tillfredsställa lärosätenas behov av rekrytering av akademiska forskare med tanke på den förkortade doktorsutbildningen.

16. Öronmärkt finansiering av internationella kontakter

Vi anser att det är rimligt att doktorandens internationella kontakter redovisas i den individuella studieplanen vilket ställer krav på planerade åtgärder för respektive individ. Vi avvisar krav på att lärosätena på lärosätetsnivå årligen skall redovisa vissa särskilda medel för internationaliseringsarbetet i forskarutbildningen.. Det viktigaste är att de finns på individnivån på ett för varje doktorand ändamålsenligt sätt.

17. Genomförandetidpunkt och övergångsregler

En stor och genomgripande reform medför övergångsproblem. Med de oklarheter vi påpekat och som ytterligare behöver utredas anser vi att möjliga genomförandedatum är för optimistiskt skattade. Det finns många studenter i systemet som i god tid måste få de nya reglerna – och övergångsreglerna – klarlagda.

Christina Ullenius
Ordförande i SUHF

Bo Sundqvist
Vice ordförande i SUHF

Bengt Karlsson
Generalsekreterare i SUHF